

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Rubricis Missarum Votiuarum in fine Missalis. 17.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

Prato spir. Sophronij cap. 4. & 10.

13 Plura quoque Altaria consecrari in Ecclesia docet S. Gregor. lib. 5. Epist. 50. ubi agit de tredecim Altaribus dedicandis, quicquid garriant Hæretici.

14 Demùm consecratur Altare, ad indicandam sanctitatem Christi, S. Thom. 3. part. quæst. 83. artic. 3. ad 4. Plura lege de Altaribus apud Tobiam nostrum part. 1. cap. 7.

De Rubricis Missarum Votiuarum in fine Missalis.

XVII.

1 **S**equentes Missæ Votiuæ, licet pro Sacerdotis deuotione quacunque die dici possint per hebdomadam, quando Festum duplex non occurrit, hoc tamen passim, nisi rationabili de causa fieri non debet: sed quoad fieri potest, Missa cum Officio conueniat. Cuique autem diei propria Missa potest assignari, ut Feria secunda, nisi dicatur pro defunctis, Missa de Sancta Trinitate, Feria tertia de Angelis, Feria quarta de Apostolis, Feria quinta de Spiritu Sancto, vel de Sanctissimo Eucharistia Sacramento, Feria sexta de Cruce, vel de Passione Domini, Sabbato de Sancta Maria, in ipsis non dicitur, Gloria in Excelsis, nec Credo, nisi pro publica Ecclesia causa. In Missa autem Beatae Mariae in Sabbato, & in Missa Angelorum, dicitur tantum, Gloria in excelsis.

2 Tempore Paschali in fine Introitus dicuntur duo, Alleluia, & in fine Offertorii, & Communionis additur, Alleluia, ubi non habetur.

Missarum Votiuarum de Trinitate, de Angelis, de Spiritu Sancto, de Cruce, & de Sancta Maria, auctorem aliquo modo dicimus supra, in Rubric. gener. 1. parte, titulo 4. num. 3. pag. 7. fuisse Alcuinum, docuimus etiam ibidem: Cur Feriæ secundæ tributa fuerit Missa de Trinitate, Feriæ tertiæ de Angelis, Feriæ quintæ de Spiritu Sancto, & de Sanctissimo Sacramento, quæ in recognitione Missalis, Clementis Octauæ auctoritate, fuit hoc loco collocata, pro solemni quadraginta horarum, quam vocant, Oratione, & pro quolibet die per annum, & alijs de causis extra eiusdem Festum & Octauam occurrentibus; cui nihil addi debet, neque *Sequentia*, inconsulta Sede Apostolica. Item Feriæ sextæ de Cruce, cui addita Missa de Passione similem habet causam. Denique, cur Sabbato Missa de Beata Virgine assignata sit; ubi docuimus etiã, non posse dici votiuas Missas ijs diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo duplici.

4 Missa de Angelis: *Benedicite*, &c.

citatur in Concilio Constantiensi sessione 9.

5 Feria quarta dicitur Missa de Apostolis, quæ non ante Pium V. eisdem fuit assignata; vel quia successit Missæ votiuæ de Charitate, quam eidem Feriæ Alcuin. inter votiuas assignauerat; vel quia hac die creati fuerunt Sol & Luna; Petrus autem fuit Sol Hebræis, Paulus Luna Gentibus, prima Ecclesiæ luminaria; vel quia occupatis alijs Ferijs, ex causis supra allatis, hæc Apostolis debebatur, tanquam Patronis totius Ecclesiæ. vel quia die Mercurij obierunt, ex Ciaconio in vita S. Petri. aliam causam vide loco citato numer. 3. Collectæ vero de Apostolis auctor est, vel Leo II. ex Durand. libro 7. capit. 15. vel Leo IV. ex Ligno Vita libr. quinto Arnoldi Vuion.

6 * Quæsitum est: An in Votiuæ conuersionis S. Pauli faciendâ sit Commemoratio S. Petri, qui numquam separatur à Sancto Paulo? Respondeo; nisi vice illius dicatur Votiuæ communis utriusque Apostolo cum intentione ad venerandam

randam cōuerſionem Sancti Pauli, quod mihi arridet; omnino nunquam ſeparandi erunt; quos Eccleſia coniunxit: & licet in Sexageſima videatur eoſdem ſeparare in Collecta ſolius Sancti Pauli, latenter id facit ob ſtationem in Eccleſia Sancti Pauli, quem, tacito nomine proprio, Doctorem Gentium appellat.

7 In Sabbato de Beata Virgine quinque Miſſæ poſitæ ſunt, pro diuerſitate temporum accommodatæ, vt conſideranti ſatis apertè patet. Oratio, *Concede*. cum duabus ſequentibus habetur in *Sacramentario Gregoriano*, vbi etiam Orationes de Cruce Paſchalis, & non Paſchalis.

8 Sed quid agendum, quando Miſſa votiua exigitur de Aſſumptione Beatæ Virg. de Natiuitate eiufdem, & eiufmodi dici poteſt Miſſa de Beata Virgine ex his quinque votiuis, cum intentione ad honorem Aſſumptionis Beatæ Virginis, &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudemus omnes in Domino diem Feſtum. &c.* vel immutare tunc verba *diem Feſtum, in commemorationem*; tum alia ſequerentur incongrua; neque laicorum cauſa violandæ ſunt Rubricæ.

9 Miſſa *Sanctiſſimi Roſarij* non conceditur omnibus, vt dictum eſt ſupra, à Sacra Rituum Congregat. pagin. 234. quòd ſi quis habeat onus celebrandi Miſſam de Roſario, conſulat ſacram Rituum Congregationem, quæ aliquando pro ea conceſſit Miſſam votiua, vt in Miſſali, die 6. Maij 1623. 7. Aug. & 30. Septembr. 1628. De Miſſa S. Mariæ de Carmelo die 8. Aprilis 1628. decreuit eadem Congregatio, vt non ſit communis omnibus, ſed tantum Carmelitis.

10 De Apoſtoliſ alijs, quando votiua occurrit dicenda, ſi quid ratione temporis deſit, puta, *Tractus*, ſeu *Versus*, cum *Alleluia*, tempore Paſchali: *Tractus*, quidem deſumi poterit ex Miſſa votiua Sanctorum Petri & Pauli; *Versus* autem cum *Alleluia*, tempore Paſchali, imò vero etiam, Introitus cum accèſſorijs, ex Feſto S. Marci, vt in ſimili caſu iubetur in fine Miſſæ votiuæ Apoſtolorum Petri, & Pauli, eſt enim eadem ratio.

11 Dubitatum eſt. An in Ferijs Aduentus, in quibus poſt *Graduale* omittitur, *Alleluia*, ſi Miſſæ dicantur votiuæ, & præfertim pro peccatis, & de paſſione Domini, omittendus ſit *Versus* cum ſuo *Alleluia*, ſed veræ non ſunt Miſſæ de tempore, vt Feriæ Aduentus, Quatuor temporum, & Vigiliarum, quæ ieiunantur, in quibus *Graduale* tantum dicitur; & ſicut votiua participant de Feſtis, quorum ſunt votiua, ita decet poſt *Graduale*, ideſt, lamentum, audiri, *Alleluia*, extra Septuagēſimam, ad aliqualem lætitiã exprimendam, vt in Rubricis gener. enarrauimus. * Vide Miſſam Votiuam de B. Virgin. ab Aduentu ad Natiuit. Domini, in qua reperies, *Alleluia*, vt in Feſtis. omnes autem votiua inſtituta ſunt in eodem gradu, licet aliqua minus ſolemnitatis viſa ſit habere, quàm aliæ, vt de paſſione, pro peccatis, infirmis, & eiufmodi; optima igitur Miſſalis Rubrica.

12 Obſeruandum vero eſt infra Octau. Paſchæ, ſi votiua cantetur pro re graui, in ea non dici *Graduale*; quod conuenit illi Octauæ, non votiuæ Paſchali. ita Ruiz in ſuo Carem. & benè, neque in fine dicerem duo, *Alleluia*, ad, *Ite Miſſa eſt.*

13 In alijs votiuis Sanctorum, vel dicitur Miſſa propria Sancti, ſi habet, mutato in Collecta verbo. *Natalitia, Feſta*, & eiufmodi, in *Commemorationem*: deſumptis item vel *Tractu*, vel *Versibus* cū, *Alleluia*, vel etiam *Graduali*, ſi opus eſt, ex Miſſa de communi; vel certè tota Miſſa dicatur de communi, prout ratio temporis, ſiue Paſchalis, ſiue non Paſchalis requirit. Paſchale vero tempus durat, vt diximus, uſque ad Sabbatum poſt Pentecosten incluſiue.

14 Miſſa de *quindecim Auxiliatoribus*, quæ impreſſa eſt Venetijs, reiecta eſt à Sacra Rituum Congregatione die 16. Ianuar. 1617. * ita vt neque retineri poſſit in calce Miſſalis, ſub pœnis librorum prohibitorum. eodemque modo reiecta eſt Miſſa de *Patre aeterno* Madriti edita, & Miſſa de *S. Gregorio pro Viuis* Venetijs impreſſa. extant Decreta prælo data die 8. April. 1628.

15 In votiuis pro gratiarum actione additur Oratio propria, quæ habetur post votiuam de Sancta Trinitate, eo modo, quo diximus supra *part. 1. tit. 7. num. 7.* & *tit. 9. num. 14.*

16 In Missa ad postulandam gratiam Spiritus Sancti, quæ est eadem, & de Spiritu Sancto, mutantur orationes, & dicuntur eæ, quæ habentur in fine eiusdem Missæ votiuæ de Spiritu Sancto: & leguntur in *Sacramentar. Gregoriano.*

17 Aliæ Missæ Votiuæ pro diuersis rebus dici possunt quacumque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium duplex, sed tamen passim non dicantur, nisi vt zenti de causa, vt supra dictum est de alijs Missis votiuis.

18 Additæ sunt enim tredecim aliæ Missæ votiuæ prædictis, pro alijs necessitatibus, de quibus aliqua notatu digna nunc enarrabimus. & quidem, quæ ad Summum Pontificem Creandum, Creatum, Coronatum, attinent, qui est caput Ecclesiæ, nemo eas vocabit in dubium; cum pro eodem in Canone semper orandum sit distincte; in Collectis etiam Oratio pro Papa est satis frequens, & in solemnioribus anni temporibus. Parebit adhuc multo magis ex ritu mox laudando circa Episcopos locorum proprios. S. Leo in suæ assumptionis anniuersario sermones habuit; imò Romam conueniebant eo die alij Episcopi, vt videre est in *Epistola Hilarij Papæ ad Ascanium.* Prima ergo vice poterit hæc Missa dici etiam in Dominica, seu Festo duplici, id est, Missa, vt in Cathedra S. Petri; tam in Creatione Papæ, quam in Coronatione, mutata Collecta, cum, *Credo*, vt in Missali dicitur. In Anniuersario eadem dici debet.

19 De Anniuersario Electionis, seu Consecrationis Episcopi extat Canon *Felicis de cons. dist. 1. Solemnitates.* dicebatur autem Natalis dies Episcopi, ex *Sancto Ambrosio libro 8. epist. 60. ad Felicem, edit. Rom. Paulin. epist. 16. ad Delphinum,* & ex *Hilario prædicta epistola ad Ascanium.* Nota in Rubrica particulam, seu, * nam sonat (&) vt patet aperte in *Rubrica de Symbolo circa finem;* &

in *Rubric. de coloribus parament. numer. 2. circa finem.* quare vtraque celebrari potest. Apud Græcos in Menologijs notantur dies Ordinationum Sancti Basilij, Sancti Ioann. Chrysof. & aliorum. Apud Romanos vide, quæ scribit *S. Ambrosius de Felice Comensi Episcopo libro 8. Epistola 60. cit. Sanctus August. de Aurelio Carthag. serm. 32. de verb. Domini,* & de *suamet Ordinatione anniuersaria hom. 24. & 25.* * ex quibus patet, si altera tantum celebretur, consecratio potius, quam electio celebranda erit.

20 Si igitur venerit in die Festiuo, Missa erit de Festo, cum commemoratione pro Episcopo, *Cæremon. Episcop. libro 2. cap. 35.* In Oratione autem nominatur Episcopus, & Ciuitas; quia, Ecclesia, sine additamento, significat vniuersalem Ecclesiam. * si vero in die non Festiuo, Missa dicitur, vt in *Missali,* & *emendato Cæremoniali;* cum vnica Oratione, *Gloria,* *Credo,* & Præfatione communi, siue de tempore, vel habente rationem temporis, quia forte infra Octauam occurrat.

21 In sequentibus Missis nulla est difficultas. Ante Pium V. erant in vsu: & in *Sacramentario Gregoriano* leguntur Orationes, pro iter agentibus, pro quacumque necessitate, remissione peccatorum, tempore belli, pace, vitanda mortalitate (cuius Missæ dicitur auctor Clemen. VI. in *Ligno vitæ libro 5.*) & pro infirmis. sed & Missæ pro infirmis meminit *Chrysof. homil. 77. in Ioann.* Missam pro moribundo innuit *Ioan. Diac. libr. 4. de vita S. Greg. cap. 86.*

22 Missa pro sponso, & sponsa dicenda est extra diem Festum de præcepto, ex propria ante eandem Missam Rubrica, quæ Missam Dominicæ, seu Festi celebrari iubet cum commemoratione benedictionis. si vidua sponsa est, non benedicatur cum hac Missa, etiam si vir nunquam nupserit; si vero nupserit vir, & virginem ducat, vbi ea viget consuetudo, poterunt nuptiæ benedici cum hac Missa vt habetur expresse in *Rituale Roman. Pauli V.* cæterum Missæ sacrificium offerri solitum in nuptijs, docet aperte

Ter-

Tertull. ad uxorem libr. 2. in fine . unde sufficiam, inquit, ad enarrandam felicitatem eius matrimonij, quod Ecclesia con-

ciliat, & confirmat oblatio oblationis autem nomine intelligit Missâ Baron. Anno 57. nu. 49. Videamus Rubricas.

23 *Dicto, Pater noster, Sacerdos, antequam dicat, Libera nos quæsumus Domine, stans in cornu Epistolæ, versus sponsum & sponsam ante Altare genuflexos, dicit super eos sequentes Orationes.*

Tenente librum ministro ante eum; & dum recedit à medio, seu accedit ad medium, genuflectat semper Sacramento. verum congruè post septem petitiones Orationis Dominicalis, petit confectum Sacerdos, quæ sunt vtilia sponfis coram eodè Sacramento, vt efficacius obtineat,

& iterum reuertitur ad preces Ecclesiæ pro iisdem etiam sponfis dicens: *Libera nos, &c.* Orationes autem pro sponfis sūt Ordinis Romani. Poterit suo loco dari Pax cum instrumento osculato à Sacerdote per ministrum sponso, & sponsæ.

24 *Post quam sumpserit sanguinem, communicet sponfos.*

Ex Tertulliano de Monogamia capit. 11. illi (Sacerdotes) sic dabunt viros, & uxores, quomodo bucellas; quas supra-

docuimus esse particulas cum Baron. supra citato numer. 49. licet Albaspin. aliud ibi intelligat.

25 *Sacerdos, antequam populo benedicat, conuersus ad sponsum, & sponsam, dicat, &c.*

Hoc est, in cornu Epistolæ, vt supra, & vt de vicino libro commode legat.

Benedictio specialis danda est ante generalem, quasi ante partem aliorum.

26 *Aspersio sponforum, quæ fit cum aqua benedicta in fine, fiat cum aspergillo & aqua, & cum signo crucis super eos, eo modo, quo dicitur in Rituali Romano, in benedictione mulieris post partum, & aliarum personarum. Benedictio vero hæc sponforum firmata fuit Euaristi decreto epist. 1. ad Episc. Africanos.*

27 *Vltimo loco ponuntur Orationes diuersæ, ad libitum dicendæ, quando non est Festum duplex. circa quas hæc occurrunt noranda, & Primo: Regulam illam; de eodem non fit in Missa bis; per modum principalis, siue sit Festum, siue sit Votiuum, & per modum simul Commemorationis: veram esse, & habere locum in sensu formali Commemorationis, quæ dicit ordinem ad Officium; quod accidit in Collectis ordinarie non vltra tertiam in Missa: non autem locum habet illa Regula in Collectis pure accessorijs, re-*

*motioribus à prima; nec in ijs, quæ addi possunt vsque ad quinque, seu septem, vt supra dictum est in 1. part. Rubr. tit. 9. de Orationibus num. 12. pag. 23. Prima pars probatur, ex eodem tit. 9. numer. 15. vbi ideo in Missis de B. Maria dicitur Oratio de Spiritu Sancto, & in votiuâ de Apostolis, pro, *A cunctis*, dicitur, *Concede*, de B. Virgine, vt ibidem adnotauimus. Altera pars manifeste patet; quia alioquin sequeretur, quod, (quâdo plures dici possunt Orationes) inter quas certum est, fieri semper mentionem de Beata Virgine in Oratione, *A cunctis*, vel, *Concede* nunquam in Missa posset dici Oratio ad postcenda suffragia Sanctorum, *Concede quæsumus*, &c. neque alia, pro Congregatione, & familia in quibus fit expressa mentio de Beata Virgine; & essent frustra in Missali, quod non debet dici. Item in Missa de Spiritu Sancto votiuâ cum quinque Orationibus non posset vnquam dici Oratio ad postulandam continentiam: *Vre igne Sancti Spiritus*; neque, pro *Deuotis amicis*, in qua etiam nominatur Spi-*

ritus

ritus Sanctus. Item in votiu. de Apostolis, & in alijs Missis, in quibus dicitur, *A cunctis*, & tertia est ad libitum, non potest vnquam dici Oratio *pro constituto in carcere*, in qua nominatur Beatus Petrus. ergo vltra viciniorum accessoriam, quæ Commemorationem sapit, & debet esse diuersa à prima Collecta, nihil refert, an in alijs pure accessorijs, & remotioribus à prima, mentio de nouo fiat eorum, qui in prima, vel altera Collecta fuere nominati: qua concessa distinctione, certè nihil erit frustra positum in Missali Romano.

28 Prima tamen Oratio ex his votiujs, nimirum, *ad poscenda suffragia Sanctorum*, non debet dici, quando dicitur, *A cunctis*, quia eadem sunt, vt ex titulo earumdem patet: poterit autem illa prima, *Concede*, dici in ea Missa, quæ habet secundam, *Concede*, de Beata Virgine, & admittit quinque, vel septem Orationes, suo loco congruo post Orationem tertiam, si propria sit assignata: vel poterit & à maioribus quandoque iuberi, vt dicatur, etiam in Duplicibus, pro re graui, & publica causa; sicut alia, *Deus refugium nostrum*, & *virtus*, &c. & his modis non erit superflua in Missali; qua de re acute dubitauerunt nonnulli. Auctor eiusdem primæ orationis nescitur; sed meminit *Abbas Grimoldus in libro Sacramentorum apud Pamelium in Tomo 2. Liturgicon Ecclæs. Latine*.

29 Orationis, *A cunctis*, iam dedimus auctorem, & declarauimus N. quod in ea habetur, pag. 21. addimus hoc loco, pro dignitate Patroni nominandi in illo N.

Ante Apostolos quandoque nominationem fieri, vt S. Michaelis, vel S. Ioan. Baptistæ, ex Decreto Sac. Rituum Congregationis die 22. Augusti 1620. & ex Rub. Missalis sub Urb VIII. recogniti tit. de *commemorationibus VII. nu. 5. in fine*.

30 Oratio *pro seipso Sacerdote* (quod supra docuimus pag. 21.) dici non debet in Missa, cui interest proprius Episcopus, vel eo maior, vel Princeps magnus, ex *Burchard. in Ord. celebrat. Missæ*: potius orandum est pro Prælato, seu Principe præsentem, quod fit ob reuerentiam eorundem maiorum. Habetur autem Collecta hæc in libro *Sacramentorum Abb. Grimoldi cit.*

31 Idem *Abbas Grimoldus* meminit *ibidem* Orationum, *pro nauigantibus*, & *ad humilitatem postulandam*. reliquæ. *pro Papa, Imperatore, Rege, Prælatis, contra persecutores Ecclesiæ, contra malè agentes, ad pluuiam, serenitatem, repellendas tempestates, pro peste animalium, petitione lachrymarum, tentatis & tribulatis, ad malas cogitationes repellendas, ad continentiam postulandam, pro deuotis amicis, pro salute viuorum*; habentur in *Sacramentar. Gregoriano*. * At in oratione *pro Imperatore*, adde, *electo*, si nondum est coronatus, vt dictum est in Benedictione cerei Paschalis. est enim eadem vtrobique ratio.

32 Vltima *pro viujs & defunctis* cum duabus sequentibus tribuitur Augustino tamquam auctori à *Durand. lib. 4. cap. 15.* & idem affirmatur in *Sacramentario Gregoriano*.

De Rubricis Missarum pro Defunctis. XVIII.

1 **M**issa mortuorum imitatur triduanam Christi sepulturam. sicut enim in illo triduo, ita & in his Missis omnia laudis cantica subtrahuntur, & solemnitates omnes subtrahuntur, *Durand. lib. 7. cap. 35.* & nos iam multa diximus supra in *Rubric. gener. parte prima, titulo 5. toto pagina 8. & parte 2. titulo 13. toto pagina 144.*

2 Introitus constat duobus Versibus, Gauant. Rubr. Miss.

quod aliàs non fit, nimirum, *Te decet*, &, *Exaudi Orationem*: vel quia secundus succedit in locum, *Gloria Patri*, vel quia optamus Defunctis stolam binam animæ & corporis, *Durand. lib. 6. cap. 52.*

3 Offertorium habet *Versum* ad modum Responsorij; eiusmodi erant antiqua omnia Offertoria, ex *Durand. lib. 4. c. 27.* in quo re. explica illud verbum, *inferni*, idest, Purgatorij, qui est locus inferior,

Q & non